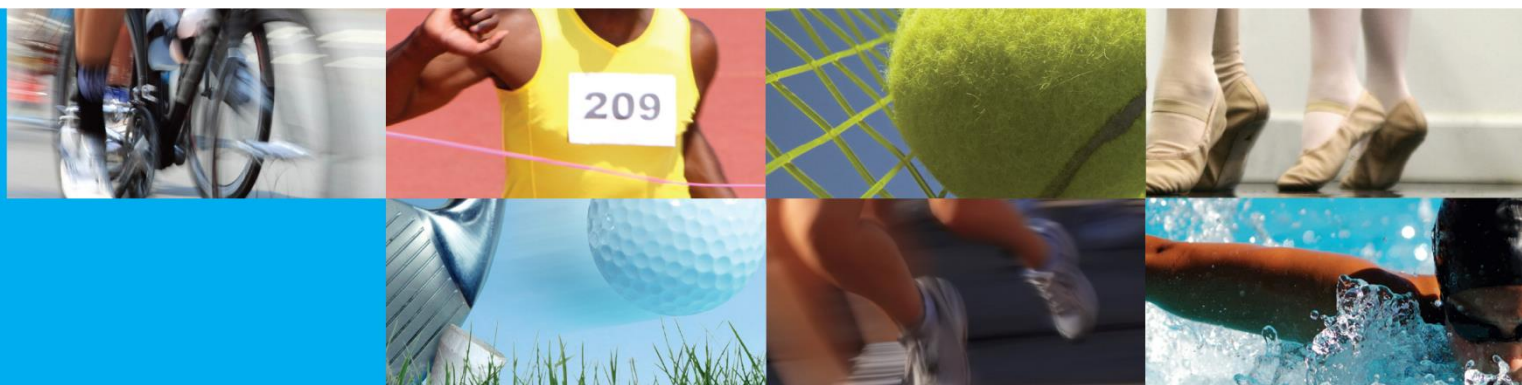

Ruimte voor binnensport in Teylingen

Björn Schadenberg

David Romijn

Ruimte voor binnensport in Teylingen

in opdracht van gemeente Teylingen

Björn Schadenberg
David Romijn

Mulier Instituut
sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek

*Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | I www.mulierinstituut.nl
E info@mulierinstituut.nl | T @mulierinstituut*

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	7
1.1	Aanleiding	7
1.2	Vraagstelling	7
1.3	Methode	7
1.4	Leeswijzer	8
2.	Uitgangspunten en achtergronden	9
2.1	Demografische gegevens	9
2.2	Ontwikkeling binnensport	11
2.3	Accommodatieaanbod	12
3.	Onderwijs	13
3.1	Huidige situatie	13
3.2	Afstanden	15
3.3	Bezetting	16
3.4	Knelpunten	17
4.	Verenigingen	19
4.1	Benchmark accommodatieaanbod	19
4.2	Gebruik	20
4.3	Knelpunten en wensen breedtesport	20
4.4	Knelpunten en wensen topsport	22
5.	Conclusies en oplossingsrichtingen	27
5.1	Beantwoording onderzoeksvragen	27
5.2	Binnensportbehoeften in beeld	28
5.3	Afwegingskader oplossingsrichtingen Behoefteonderzoek binnensportaccommodaties	30
5.4	Tot slot	31
	Bijlagen	33
	Bijlage 1. Genodigden en aanwezigen discussiebijeenkomsten	33
	Bijlage 2. Onderwijsverordening Teylingen 2015	34

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Medio 2017 werd het onderzoek Behoefteteonderzoek binnensportaccommodaties t.b.v. training, wedstrijden en onderwijs (Clemens & Bakker, 2017) opgeleverd. In dit rapport van ICS werd vastgesteld dat voor binnensport in de gemeente Teylingen in principe voldoende ruimte zou moeten zijn, maar dat dit in de praktijk niet bleek. Daarbij werd voor de toekomst een aanzet gegeven van het aanbod van binnensportaccommodaties in Teylingen. Om de beschreven situatie beter te kunnen duiden, heeft de gemeente de wens uitgesproken om de situatie in Teylingen te vergelijken met andere gemeenten en anderzijds de wensen en behoeften van (potentiële) huurders uit te diepen. Voorliggend rapport voorziet in deze behoefte.

1.2 Vraagstelling

Naar aanleiding van de onderzoeksresultaten uit het onderzoek van Clemens en Bakker (2017) heeft de gemeente Teylingen het Mulier Instituut gevraagd om een verdieping uit te voeren naar de uitkomsten van dit onderzoek. Dit verdiepende onderzoek richt zich hierbij op een eventuele uitbreiding in relatie tot de taakstelling van de gemeente, een vergelijking met de situatie in andere gemeenten en een discussie met betrokken sportverenigingen en andere lokale partijen over het (gewenste) gebruik van binnensportaccommodaties. Deze wensen van de gemeente Teylingen zijn vertaald in onderstaande onderzoeksvragen:

1. In hoeverre voldoet de gemeente aan de taakstelling in de Onderwijsverordening Teylingen 2015 in relatie tot de aanwezigheid van binnensportruimte voor bewegingsonderwijs?
2. In hoeverre is de capaciteit van binnensportaccommodaties in gemeente Teylingen vergelijkbaar met andere gemeenten in de VSG-regio, met vergelijkbare gemeenten (o.b.v. inwonertal) en met landelijke kengetallen en valt het binnen het daarvoor opgestelde normenkader in de Planologische Kengetallen¹?
3. Wat zijn ontwikkelingsmogelijkheden naar de toekomst toe inspelend op de behoefte van lokale partijen (topsport, breedtesport, onderwijs en potentiële huurders)?

1.3 Methode

Om antwoord te geven op de onderzoeksvragen, hebben we zowel nieuwe data verzameld als bestaande data opnieuw geanalyseerd. Dit houdt in dat we de volgende zaken hebben uitgevoerd:

- afstandsanalyse van onderwijslocaties naar binnensportvoorzieningen in functie van de taakstelling voor bewegingsonderwijs;
- een benchmark voor de aanwezigheid van binnensportaccommodaties in Teylingen op basis van de Database SportAanbod;

¹ Het gaat hierbij om een sporthal per 15.000-20.000 inwoners van 6 jaar en ouder en een sportzaal voor 10.000-12.500 inwoners. Zoals beschreven in: Knol, F.A., Neevel, C.V., Stijnenbosch, M.H., & Willems, M.J.E. (2002). Planologische kengetallen: band 3 (Update: 2017). Alphen aan den Rijn: Kluwer bv.

- drie discussiesessies met gebruikers en potentiële gebruikers van binnensportaccommodaties (topsport - breedtesport - onderwijs) over huidige ervaringen en knelpunten, en oplossingsrichtingen voor de toekomst.

Naast bovenstaande onderzoeksactiviteiten hebben we een verdiepende analyse op de verhuurschema's van de binnensportaccommodaties uitgevoerd. Dit diende om preciezer vast te kunnen stellen waar eventueel ruimte in de verhuurschema's te vinden is.

Het onderzoek is gestart in november 2017. De discussiesessies zijn gehouden in december 2017 (topsport en breedtesport) en januari 2018 (onderwijs). Voor deze sessies zijn alle sportverenigingen en onderwijspartijen die van de gemeentelijke binnensportaccommodaties gebruikmaken uitgenodigd door Stichting De Wasbeek (STIWA). De bijeenkomsten waren in samenwerking met deze exploitant georganiseerd. De verslagen van deze bijeenkomsten zijn voorgelegd aan de aanwezigen voordat deze in voorliggende rapportage gepubliceerd zijn. Zie bijlage 1 voor een overzicht van de aanwezige verenigingen en onderwijspartijen.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we de uitgangspunten en achtergronden van het onderzoek. Hoofdstuk 3 gaat in op de situatie van binnensportaccommodaties in relatie met onderwijsgebruik. We beschrijven de afstanden van onderwijslocaties tot de sporthallen, sportzalen en gymzalen en de aanwezige ruimte. Ook wordt hier de uitkomst van de bijeenkomst met onderwijspartijen beschreven. In hoofdstuk 4 gaan we in op de situatie met betrekking tot het verenigingsgebruik van binnensportaccommodaties. Het betreft hierbij zowel de kwantitatieve vergelijking met andere gemeenten en de bezettingsanalyse als de uitkomsten van de discussiebijeenkomsten. Hoofdstuk 5 bevat de conclusies van het onderzoek en geeft antwoord op de onderzoeksvragen zoals deze in paragraaf 1.2 zijn geformuleerd. Daarnaast behandelen we de mogelijke oplossingsrichtingen.

2. Uitgangspunten en achtergronden

“De gemeente Teylingen beschikt over een gevarieerd aanbod aan binnensportaccommodaties. Deze accommodaties voldoen in de basis aan de sportbehoefte die er vanuit onderwijs en de breedtesport binnen de gemeente Teylingen bestaat.” Deze conclusie staat in het rapport Behoefteteonderzoek binnensportaccommodaties (Clemens en Bakker, 2017) dat medio 2017 werd opgeleverd.

Tegelijk stelt dit rapport dat hoewel de zaalcapaciteit feitelijk toereikend is, in de praktijk wel een aantal knelpunten bestaan waardoor een capaciteitstekort wordt ervaren. De belangrijkste knelpunten zijn:

- De piekbehoefte tussen 17:00 en 22:00 uur op doordeweekse dagen;
- De piekbehoefte op deze tijden in de vijf piekmaanden (in het winterseizoen van met name korfbal, handbal en hockey);
- Doordat niet alle gehuurde uren strak op elkaar aansluiten ontstaan (ook in de piektijden) ‘tussenuren’;
- Door het niveau van verschillende topsportverenigingen in Teylingen bestaat de behoefte om vaker te trainen dan volgens de normen van de binnensport gebruikelijk is;
- De sportspecifieke vereisten maken dat de zaalruimte die de twirlvereniging Inspiration huurt onvoldoende hoogte heeft om op internationaal niveau te kunnen trainen, de uitloop van het veld naar de muur is voor basketbalvereniging Forwodians onvoldoende en korfbalvereniging TOP zou graag 1.100 tribuneplaatsen beschikbaar hebben in plaats van de huidige 402 in sporthal De Korf.

In dit hoofdstuk geven we een overzicht van de uitgangspunten die gelden voor de situatie in de gemeente Teylingen. Hierbij gaan we in op de demografie, de (verwachte) ontwikkeling van binnensport en het huidige accommodatieaanbod voor binnensport in de gemeente Teylingen.

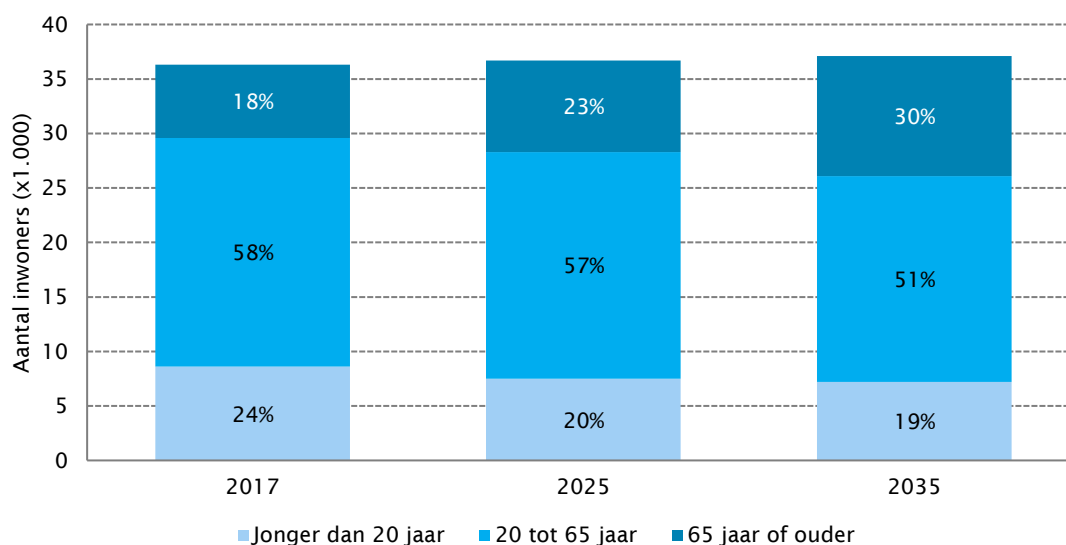
2.1 Demografische gegevens

Vergrijzende bevolking

In 2017 heeft de gemeente Teylingen ongeveer 36.000 inwoners. Dit inwonertal is verdeeld over de drie kernen Sassenheim (15.680), Voorhout (15.620) en Warmond (4.800). Dat aantal blijft volgens prognoses van het Centraal Bureau voor de statistiek (CBS) in de toekomst nagenoeg gelijk (figuur 2.1). De samenstelling van de bevolking verandert volgens dezelfde prognoses wel. Het aandeel ouderen neemt tot en met 2035 toe van 18 naar 30 procent. Dit gaat ten koste van zowel jongeren (tot 20 jaar) als van de middencategorie (20 tot 65 jaar). Het aandeel van de bevolking dat jonger is dan 20 jaar daalt tussen 2017 en 2025 van 24 naar 20 procent.

Bij de totstandkoming van deze demografische voorspellingen is geen rekening gehouden met eventuele grootschalige nieuwbouw die gepland staat. Omdat de ervaring leert dat ruimtelijke planning een onzekere factor is, worden uitsluitend bestaande woonwijken in de prognoses meegenomen.

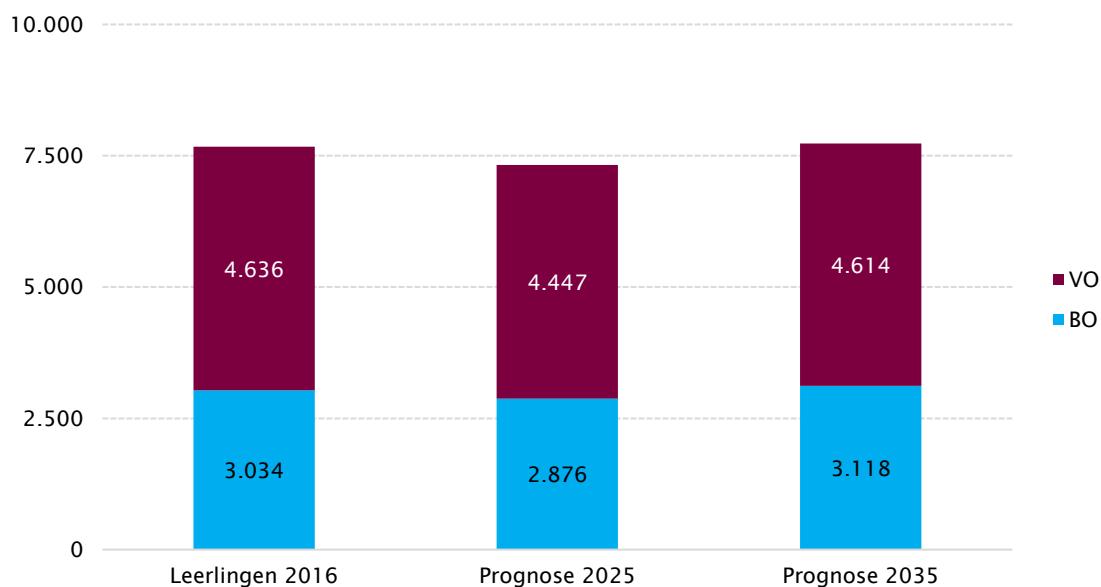
Figuur 2.1 Inwoneraantal (2017) en -prognose (2025, 2035) gemeente Teylingen, absoluut en in aandeel van totaal

Bron: PBL/CBS regionale bevolkings- en huishoudensprognose 2016

De dalende trend van het aantal jongeren in de gemeente Teylingen is gedeeltelijk terug te zien in de leerlingenprognoses voor het primair en voortgezet onderwijs. Tussen 2016 en 2025 wordt een lichte daling ingeschat die in 2035 weer gecompenseerd is met een totaal van 7.732 leerlingen in de gemeente Teylingen (figuur 2.2).

Figuur 2.2 Leerlingenaantallen (2016) en -prognoses (2025, 2035) voor primair onderwijs (po) en voortgezet onderwijs (vo), absoluut

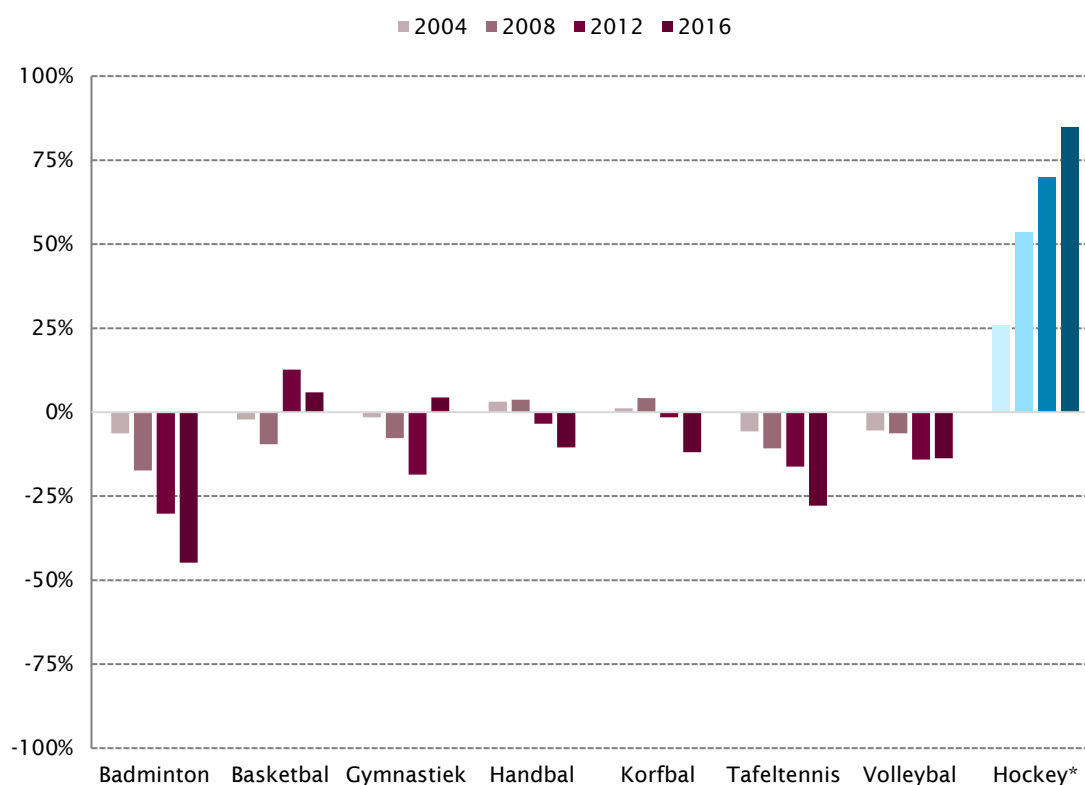
Bron: Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) 2016, bewerking Mulier Instituut

2.2 Ontwikkeling binnensport

Om het gebruik van binnensportaccommodaties in de toekomst te voorspellen, beschrijven we ook de ontwikkeling van de zaalsporten die van deze accommodaties gebruikmaken. Vrijwel alle sportbonden hebben op landelijk niveau te maken met een terugloop van ledentallen (figuur 2.3). De grootste procentuele verliezen worden geleden bij badminton en tafeltennis die respectievelijk ongeveer de helft en een kwart van hun leden zagen verdwijnen. Basketbal zag als enige zaalsport de ledentallen (licht) toenemen ten opzichte van het jaar 2000, terwijl de overige zaalsporten landelijk een kleiner aandeel leden zagen vertrekken. De aanwezige sportverenigingen geven aan dat deze ontwikkelingen niet van toepassing zijn op de situatie zoals zij deze kennen (zie ook paragraaf 4.3 - toekomst en 4.4 - toekomst). Zij geven aan stabiel te zijn in hun ledental en in sommige gevallen wachtlijsten te moeten hanteren. Voor dit onderzoek is echter geen ledentallenanalyse gehouden onder alle verenigingen in Teylingen.

De hockeybond (KNHB) zag in 2016 het ledenaantal ten opzichte van 2000 bijna verdubbeld (+85%). Deze sport is relevant om in de vergelijking mee te nemen aangezien veel hockeyers in de winter 'naar binnen gaan'. In de maanden december, januari en februari wordt een zaalcompetitie afgewerkt.

Figuur 2.3 Ontwikkeling landelijke ledentallen binnensportbonden, in procenten ten opzichte van 2000

* Hockey betreft zowel veld- als zaalhockey

Bron: NOC*NSF 2017, bewerking Mulier Instituut.

2.3 Accommodatieaanbod

De gemeente Teylingen beschikt op 1 januari 2018 over vier sporthallen (in iedere kern één, in Sassenheim twee), twee sportzalen en drie gymzalen (tabel 2.1). Twee van deze gymzalen behoren volledig aan het Teylingen college toe. Drie sporthallen hebben publiekscapaciteit van 240 tot 510 toeschouwers. De hoogste sporthal is 8 meter hoog. In totaal zijn in de gemeente Teylingen vijftien zaaldelen beschikbaar voor onderwijs en binnensportverenigingen.

Tabel 2.1 Binnensportaccommodaties in gemeente Teylingen

Kern	Type	Accommodatie	Lengte (m)	Breedte (m)	Hoogte (m)	Aantal zaaldelen	Capaciteit publiek
Voorhout	Gymzaal	Het Cluster	20	12	5,5	1	510
Voorhout	Sporthal	De Tulp	48	29	7	2	
Voorhout	Sportzaal	De Schans	30	24	7,8	1	
Warmond	Sporthal	De Geest	44	24	7	2	402
Sassenheim	Sporthal	De Korf	44	24	7	3	
Sassenheim	Sporthal	De Wasbeek	44	28	8	3	
Sassenheim	Sportzaal	De Wasbeek	28	16	7	1	240
<i>Voorhout</i>	<i>Gymzaal</i>	<i>Teylingen College</i>	<i>21,35</i>	<i>12,1</i>	<i>5,5</i>	<i>1</i>	
<i>Voorhout</i>	<i>Gymzaal</i>	<i>Teylingen College</i>	<i>21,35</i>	<i>12,1</i>	<i>5,5</i>	<i>1</i>	

Noot: Exclusief zwembad van het Teylingen College.

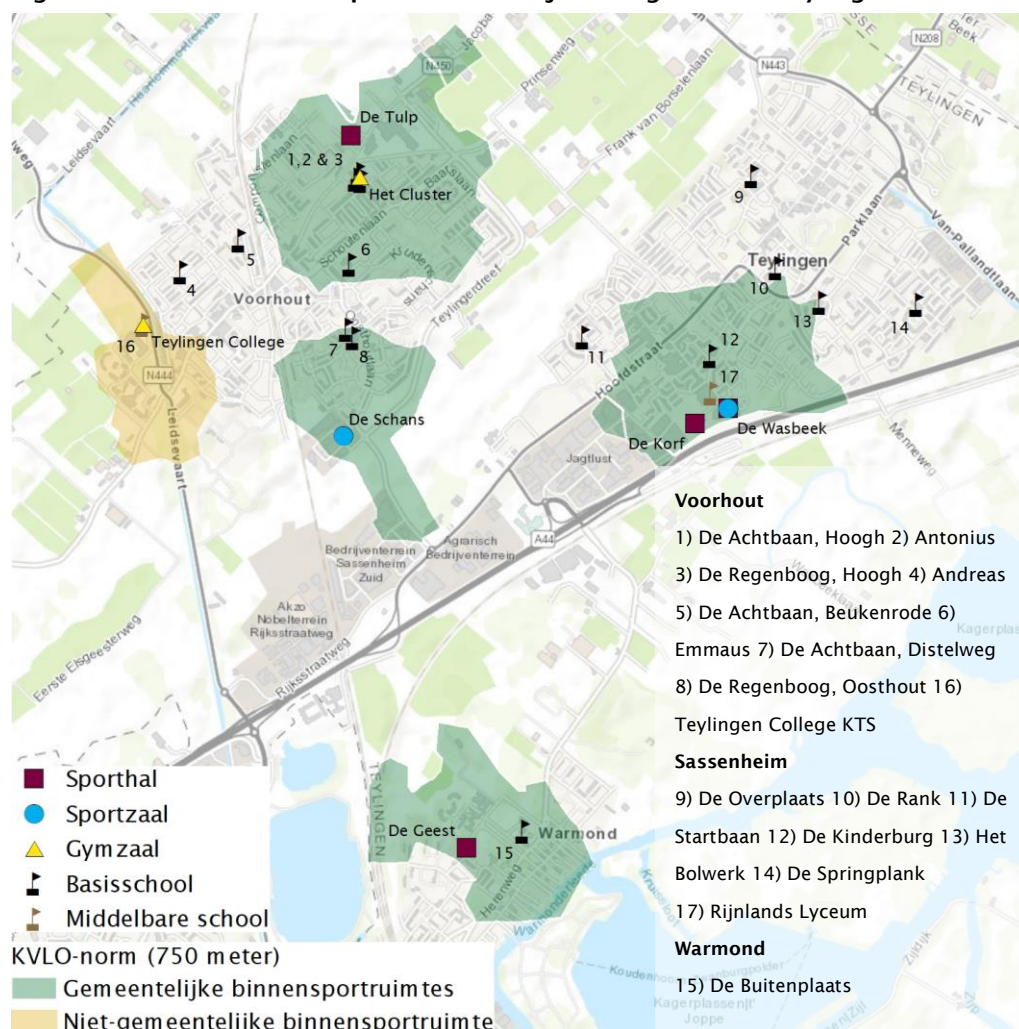
3. Onderwijs

De gemeente Teylingen heeft een taakstelling als het gaat om de huisvesting van binnensportruimte voor onderwijs. Deze taakstelling staat beschreven in de Onderwijsverordening Teylingen 2015. In dit hoofdstuk toetsen we in hoeverre de gemeente Teylingen daaraan voldoet. We presenteren de benodigde en aanwezige ruimte voor onderwijs, de afstanden van de onderwijslocaties tot de binnensportaccommodaties en de bezetting van deze accommodaties. Tot slot leggen we deze conclusies voor aan de betrokkenen vanuit het onderwijs en beschrijven we de knelpunten en wensen met betrekking tot het accommodatiegebruik door onderwijs.

3.1 Huidige situatie

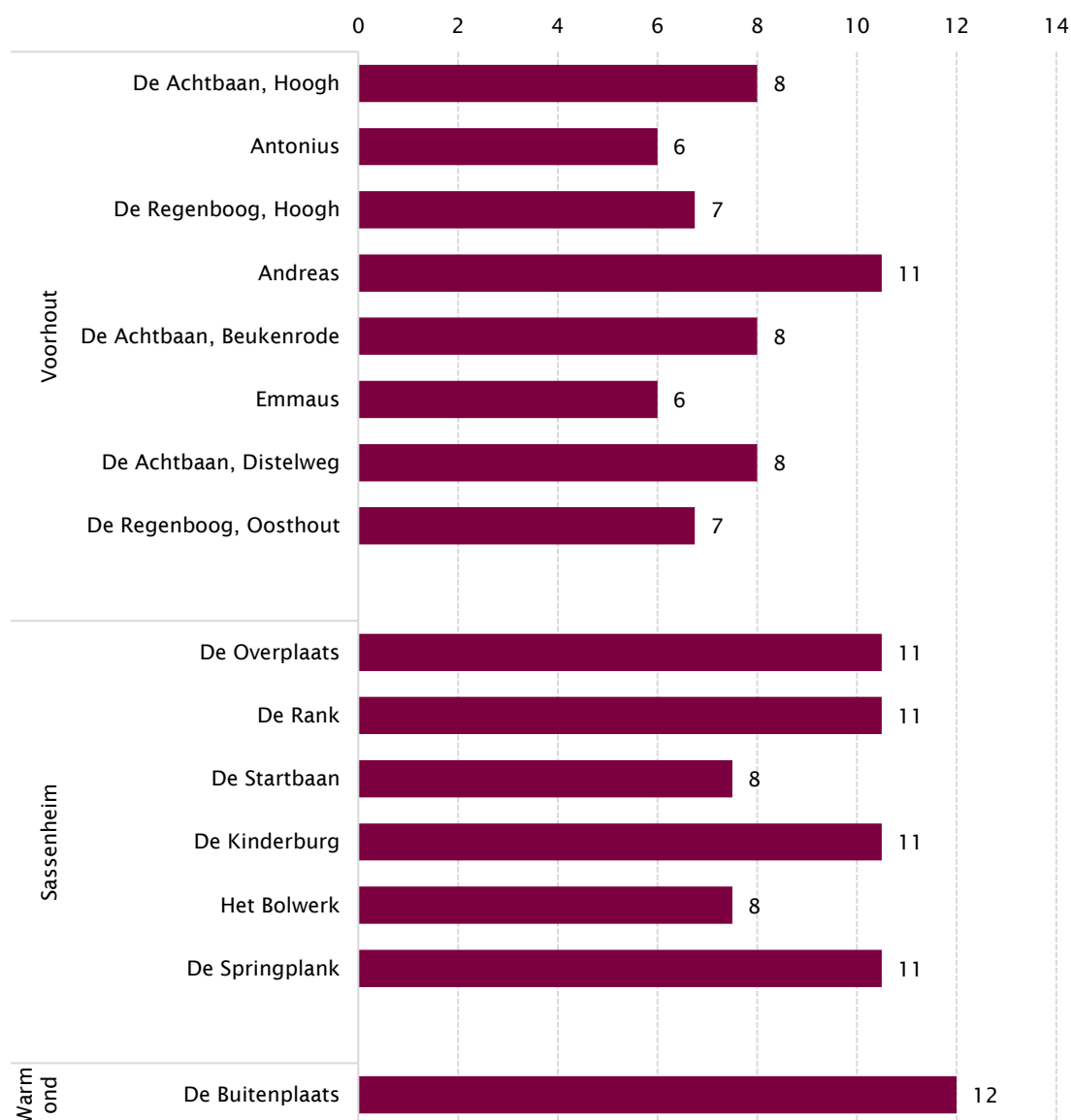
In de gemeente Teylingen zijn zeventien onderwijslocaties. Dit betreft vijftien basisscholen en twee middelbare scholen. In figuur 3.1 zijn zowel de onderwijslocaties als de binnensportaccommodaties weergegeven met het dekkingsgebied volgens de KVLO-norm van 750 meter over de openbare weg (zie ook paragraaf 3.2). Op deze kaart valt op dat in Voorhout de sporthallen en sport- en gymzalen meer verspreid liggen over de kern ten opzichte van de onderwijslocaties (1 t/m 8 en 16), terwijl dit in Sassenheim minder het geval is (9 t/m 14 en 17).

Figuur 3.1 Locaties binnensport en onderwijs in de gemeente Teylingen

Op basis van de huidige leerlingaantallen zijn in de gemeente Teylingen in totaal 129 klokuren binnensportruimte noodzakelijk voor het basisonderwijs. Voor het voortgezet onderwijs is dit nog eens 238 uur. De benodigde klokuren per week variëren van 6 (Antonius, Emmaus) tot 12 uur (De Buitenplaats). Zie figuur 3.2 voor een overzicht van de normatieve benodigde klokuren (1,5 uur per groep in de bovenbouw) voor gym van alle basisscholen (Clemens & Bakker, 2017).

Figuur 3.2 benodigde klokuren binnensportruimte per basisschool, in absolute uren per reguliere onderwijsweek

Bron: Behoeftesonderzoek Binnensportaccommodaties (2017)

Naast de behoefte van 129 klokuren voor het primair onderwijs, heeft het voortgezet onderwijs (Rijnlands Lyceum en Teylingen College KTS) een behoefte van een aanvullende 238 uur. Samen maakt dat een onderwijsbehoefte van 366 klokuur.

Het aantal beschikbare klokuren voor het onderwijs is minimaal 390 uur, gebaseerd op 26 beschikbare klokuren per zaalsporteenheid voor het basisonderwijs. In de praktijk is het aanbod ruimer aangezien voor het voortgezet onderwijs geldt dat 34 uur per zaalsporteenheid beschikbaar is. Deze 390 uur is inclusief de twee gymzalen die exclusief door het Teylingen College worden gebruikt. Daarmee is in de gemeente Teylingen voldoende klokuur binnensportruimte voor het onderwijs beschikbaar.

3.2 Afstanden

Afgezien van de benodigde ruimte, moet de beschikbare ruimte ook binnen redelijke reisafstand van de school zijn om van capaciteit te kunnen spreken. Om vast te kunnen stellen wat een 'redelijke' reisafstand is, maken we gebruik van de gemeentelijke onderwijsverordening Teylingen 2015².

In dit document staat beschreven onder welke voorwaarden de gemeente zich moet inspannen bij nieuwbouw van accommodaties. De relevante passage voor deze afstandsanalyse staat hieronder beschreven, zie bijlage 2 voor de volledige verordening.

[Er is] sprake van noodzaak voor nieuwbouw, vervangende nieuwbouw, uitbreiding en ingebruikneming wanneer het onmogelijk is gebruik te maken van één of meer lokalen bewegingsonderwijs of van binnen een redelijke termijn beschikbaar komende lokalen bewegingsonderwijs voor een school voor basisonderwijs of speciaal basisonderwijs, bij noodzakelijk gebruik van:

- a) ten minste 20 klokuren binnen 1,5 km gemeten langs de kortste voor de leerling voldoende begaanbare en veilige weg;
- b) ten minste 15 klokuren binnen 3,5 km gemeten langs de kortste voor de leerling voldoende begaanbare en veilige weg, of
- c) ten minste 5 klokuren binnen 7,5 km, gemeten langs de kortste voor de leerling voldoende begaanbare en veilige weg.

Aangezien geen van de basisscholen meer dan 15 klokuren accommodatieruimte behoeft, zijn we in de afstandsanalyse schoollocaties-binnenruimtes van de ruime drempel van 7,5 kilometer uitgegaan. Dat in de gemeente Teylingen voor alle scholen van deze relatief grote afstand wordt uitgegaan, komt voort uit het feit dat een groot aantal schoollocaties een relatief beperkt leerlingenaantal heeft. Deze 7,5 kilometer is dan ook aanzienlijk meer dan de norm die de Koninklijke Vereniging Lichamelijke Opvoeding (KVLO) voorschrijft, te weten: 750 meter.

In tabel 3.1 valt als gevolg van deze Ausgangssituatie af te lezen dat alle onderwijslocaties ruim binnen 7,5 kilometer een binnensportaccommodatie beschikbaar hebben. De hoogste minimale afstand voor een school naar een gymnastiekruimte is 1.300 meter (De Overplaats en De Springplank, beide Sassenheim).

² Deel B - Voorzieningen voor lokalen bewegingsonderwijs, B.1 Nieuwbouw, vervangende nieuwbouw, uitbreiding en ingebruikneming.

Tabel 3.1 Afstandsanalyse schoollocaties-binnensportruimtes, 2017

		Voorhout				Sassenheim		Warmond
		De Tulp	De Schans	Het Cluster	Teylingen College*	De Korf	De Wasbeek	De Geest
Basisonderwijs								
Voorhout	De Achtbaan, H	250	1.600	-	2.000	2.900	2.800	4.500
	Antonius	250	1.600	-	2.000	2.900	2.800	4.500
	De Regenboog, H	250	1.600	-	2.000	2.900	2.800	4.500
	Andreas	1.400	1.500	1.000	1.200	4.100	4.000	4.500
	De Achtbaan, BR	950	1.400	950	1.400	3.800	3.700	4.500
	Emmaus	900	1.200	650	1.700	2.900	2.800	4.000
	De Achtbaan, DW	1.300	650	1.000	1.600	3.100	3.000	3.500
	De Regenboog, OH	1.300	600	1.100	1.600	3.100	3.000	3.500
Sassenheim	De Overplaats	2.800	2.900	2.600	4.300	1.500	1.300	4.700
	De Rank	3.500	3.500	3.200	5.000	1.100	1.000	4.200
	De Startbaan	2.700	2.300	2.500	4.200	1.000	1.000	3.700
	De Kinderburg	2.800	2.600	2.600	4.400	400	260	3.700
	Het Bolwerk	3.400	3.400	3.100	4.800	1.100	950	4.100
	De Springplank	4.000	4.100	3.800	5.500	1.500	1.300	4.300
Warmond	De Buitenplaats	4.900	3.300	4.700	4.500	3.200	3.000	550
Voortgezet onderwijs								
Voorhout	Teylingen College	2.000	2.000	2.000	0	4.500	4.600	4.300
Sassenheim	Rijnlands Lyceum	2.900	2.700	2.800	4.500	200	70	3.500

* Alleen gebruik voor bewegingsonderwijs van het Teylingen College.

3.3 Bezetting

In paragraaf 4.2 stelden we vast dat alle scholen één of meerdere binnensportaccommodaties beschikbaar hebben binnen de richtlijnen zoals deze in de onderwijsverordening Teylingen 2015 staan. Om te kijken in hoeverre ook daadwerkelijk voldoende ruimte is om gebruik te maken van deze accommodaties, zijn bestaande verhuurgegevens van het afgelopen jaar opnieuw geanalyseerd en gepresenteerd in een zogenaamde *heatmap* van bezetting per uur op de dag (figuur 3.3).

In deze figuur 3.3 valt op dat met name tussen 9:00 en 12:00 uur de bezetting relatief hoog is in de meeste accommodaties, terwijl de middag nog (ruim) voldoende beschikbaarheid biedt. Alleen sporthal De Korf is over de hele dag zeer goed bezet. Sporthal de Geest in Warmond (die uitsluitend door De Buitenplaats gebruikt wordt) heeft de meeste beschikbare ruimte, maar ligt voor alle andere scholen op 3,5 kilometer of verder.

Figuur 3.3 Gemiddelde bezetting van binnensportaccommodaties gedurende een schooldag in een reguliere onderwijsweek^A per uur, in procenten

		08:00-09:00	09:00-10:00	10:00-11:00	11:00-12:00	12:00-13:00	13:00-14:00	14:00-15:00	15:00-16:00
Warmond	Sporthal De Geest	26	53	51	29	0	26	12	2
	Sporthal De Korf	36	83	84	84	84	84	82	80
Sassenheim	Sporthal Wasbeek	34	66	64	61	13	47	43	22
	Sportzaal Wasbeek	36	73	77	79	59	72	81	41
	Sportzaal De Schans	24	66	69	64	0	36	53	11
Voorhout	Sporthal De Tulp	27	61	56	58	5	44	51	37
	Gymzaal Het Cluster	35	67	89	96	7	60	61	15

A voor deze analyse zijn de bezettingscijfers van het kalenderjaar 2017 gebruikt, op basis van de onderwijsroosters zijn alle reguliere weken vastgesteld.

3.4 Knelpunten

Kwaliteit en functionaliteit

De aanwezige basisscholen bij de bijeenkomst zijn allen gelegen in Sassenheim. Voor het bewegingsonderwijs maken de scholen gebruik van Sport- en Recreatiecomplex Wasbeek (sporthal). De scholen zijn tevreden over de kwaliteit van de accommodatie. Ze zijn blij met de recente renovatie van de sporthal, waar de scholen vier jaar geleden nog ontevreden over de kwaliteit waren.

Over de functionaliteit zijn de scholen ook tevreden, behalve over de mogelijkheden van het middelste zaaldeel. Bij het gelijktijdig gebruik van de sporthal door drie groepen (in drie zaaldelen), zijn in het middelste zaaldeel te weinig materialen om de gewenste gymmethode uit te voeren en is er geluidsoverlast van de buitenste zaaldelen. Door vooraf overleg en beter planning, is het materialenprobleem grotendeels op te lossen. De geluidsoverlast is hinderlijk, maar heeft geen gevolgen voor de mogelijkheden in het zaaldeel. Een deel van de gymlessen wordt ingevuld door Stichting De Combibrug, waarbij een sportvereniging (uit Teylingen) de gymlessen verzorgt om zo de leerlingen met andere sporten te laten kennismaken.

Het Teylingen College heeft recent een enorme groei in het aantal leerlingen meegemaakt, waardoor de eigen binnensportruimtes niet meer voldoende capaciteit bieden om alle gymlessen te kunnen inplannen. De school huurt extra ruimte in bij De Schans en De Tulp. Over de kwaliteit, functionaliteit

en bereikbaarheid van de accommodaties zijn de aanwezige scholen tevreden, alsmede over het contact met STIWA en de beheerders.

Afstanden en bereikbaarheid

De bereikbaarheid van De Wasbeek brengt veel problemen met zich mee. De afstanden tussen de onderwijslocaties en De Wasbeek is dusdanig groot, dat de scholen ervoor kiezen om haar leerlingen één keer in de week gymles te geven (van 60 minuten i.p.v. de gebruikelijke 45 minuten). De scholen zien liever dat de leerlingen vaker gymles krijgen. De relatief lange reistijd maakt het niet wenselijk om dit te doen. Om de *onderwijstijd* zoveel mogelijk te waarborgen, vinden de gymlessen veelal aan het begin of aan het eind van de dag plaats, waarbij de ouders van de leerlingen wordt gevraagd de leerlingen te brengen naar of op te halen bij De Wasbeek (i.p.v. naar/bij de school). Daarnaast wordt de lunchpauze ook als reistijd gebruikt.

Een andere kritisch punt bij de bereikbaarheid van De Wasbeek is dat onderweg van de onderwijslocaties naar De Wasbeek de Hoofdstraat overgestoken moet worden. Bij de oversteek staat het verkeerslicht te kort op 'groen' om met een hele groep over te steken. Dit leidt soms tot gevaarlijke situaties.

Toekomst

De scholen verwachten in de toekomst geen grootschalige wijzingen voor het bewegingsonderwijs in Teylingen, ook niet op het gebied van grotere zalen of meer ruimtebehoefte. Mogelijk dat de komst van meer vakleerkrachten zorgt voor meer of andere eisen aan de materialen. De meeste scholen (zowel vakleerkrachten als directeurs) zien niet direct de meerwaarde in van recente (technologische) ontwikkelingen in het vakgebied, zoals belijning door ledverlichting of interactieve materialen.

Komend schooljaar voorziet het Rijnland Lyceum een groei van circa drie procent in het aantal leerlingen. Deze toename zal leiden tot extra huur van de gymzalen. In de jaren daarna wordt als gevolg van de bevolkingsontwikkeling van Teylingen uitgegaan van een daling.

4. Verenigingen

4.1 Benchmark accommodatieaanbod

In het vorige hoofdstuk (paragraaf 2.3) beschreven we het aanbod aan accommodaties in de gemeente Teylingen. Daar spraken we van een totaal van negen binnensportaccommodaties. Omgerekend zijn dat negentien 'vakken', oftewel zaalsporteenheden. Dit is een standaardmaat ter grootte van ongeveer een volleybalveldje (zonder grote uitloop) die het mogelijk maakt om gemeenten onderling te vergelijken. Let op: zaalsporteenheden zijn niet hetzelfde als de eerder genoemde zaaldelen (paragraaf 2.3). Eenheden betreffen oppervlakte terwijl zaaldelen te scheiden en afzonderlijk te verhuren zijn.

In tabel 4.1 hebben we het aanbod van binnensportruimte in de gemeente Teylingen vergeleken met het aanbod in de eigen VSG-regio (Hollands-Midden), andere gemeenten van 25.000 tot 50.000 inwoners en het landelijk gemiddelde. In deze vergelijking is te zien dat Teylingen relatief weinig zaalsporteenheden heeft (13,2 per 25.000 inwoners). Dat is drie minder dan het landelijk gemiddelde en ruim vier minder dan in vergelijkbare gemeenten. Dit komt met name door het relatief lage aantal gymzalen per 25.000 inwoners. De sporthallen en -zalen zijn wel conform het landelijk gemiddelde, het regio-gemiddelde en de situatie in vergelijkbare gemeenten.

Met vier sporthallen en twee sportzalen valt het aanbod binnensport van de gemeente Teylingen binnen het normenkader zoals dat is opgenomen in Planologische Kengetallen³. Met vier sporthallen (1 per 15.000-20.000 inwoners) en twee sportzalen (1 per 10.000-12.500 inwoners) biedt de gemeente voldoende binnensportruimte aan de 36.000 inwoners.

Tabel 4.1 Benchmark aanbod binnensportruimte gemeente Teylingen, 2017

	Sporthallen		Sportzalen		Gymzalen		Zaalsporteenheden	
	Absoluut	Per 25.000 inwoners	Absoluut	Per 25.000 inwoners	Absoluut	Per 25.000 inwoners	Absoluut	Per 25.000 inwoners
Teylingen	4	2,8	2	1,4	3	2,1	19	13,2
VSG-regio Hollands-Midden*	76	2,4	20	0,6	171	5,5	439	14,1
Gemeenten met 25.000-50.000 inw.	630	3,3	241	1,2	1.014	5,2	3.386	17,5
Nederland	1.841	2,7	689	1	4.100	6	11.001	16,2

*Naast Teylingen bestaande uit: Alphen aan den Rijn, Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Hillegom, Kaag en Braassem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Noordwijkerhout, Oegstgeest, Voorschoten, Waddinxveen, Zoeterwoude en Zuidplas.

Bron: DSA, 2016.

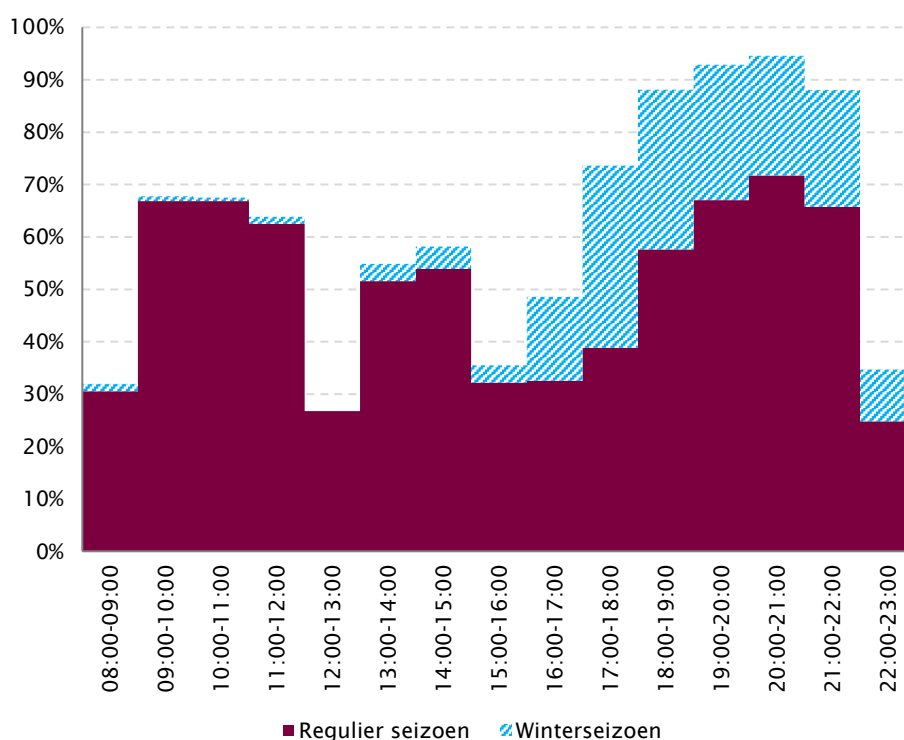
³ Knol, F.A., Neevel, C.V., Stijnenbosch, M.H., & Willems, M.J.E. (2002). Planologische kengetallen: band 3 (Update: 2017). Alphen aan den Rijn: Kluwer bv.

4.2 Gebruik

Op basis van de benchmark in paragraaf 4.1 lijkt het voor de hand te liggen dat er in de gemeente Teylingen relatief weinig binnensportruimte is. De vergelijking van paragraaf 3.1 gaat echter uitsluitend uit van inwonertallen en niet van netto gebruik. Daarom hebben we aanvullend op de benchmark ook een zaalhuuranalyse gedaan waarbij we de gemiddelde bezetting van binnensportaccommodaties in Teylingen in beeld hebben gebracht.

In dit overzichtsfiguur met de gemiddelde binnensportbezetting is te zien dat de binnensportaccommodaties in het reguliere seizoen tussen 19:00 en 22:00 uur een piek hebben. De bezetting in alle accommodaties is dan gemiddeld bijna 70 procent. In de wintermaanden - wanneer zowel korfbal, handbal als hockey een zaalseizoen afwerken - loopt dit percentage op tot rond de 90 procent. Deze percentages zijn extreem hoog omdat schoonmaak- en wisseltijd en incidentele verhuur niet in deze analyse worden meegenomen.

Figuur 4.1 Gemiddelde bezetting binnensportaccommodaties gemeente Teylingen op doordeweekse dagen, per uur van de dag

4.3 Knelpunten en wensen breedtesport

Alle verenigingen zijn zeer tevreden als het gaat om de contacten die ze hebben met en de dienstverlening van STIWA. Ook samenwerkingen en contact met andere hurende partijen gaat uitstekend in de uitzonderlijke gevallen dat dit nodig is. In het groepsinterview met de sportverenigingen in de gemeente Teylingen hebben we gevraagd naar de knelpunten en wensen op het gebied van de binnensportaccommodaties. Hierbij is gefocust op de kwaliteit en functionaliteit, de beschikbare capaciteit en de toekomstverwachtingen. Zie bijlage 1 voor een overzicht van de genodigden en aanwezigen op deze bijeenkomsten.

Kwaliteit en functionaliteit

Turnvereniging Return huurt sportzaal van het sport- en recreatiecomplex Wasbeek. De vereniging is over het algemeen tevreden over de functionaliteit, kwaliteit en bereikbaarheid van de accommodatie. De berging van de zaal is echter te klein voor de materialen waar de vereniging graag over wil beschikken. De tribunecapaciteit is op sommige wedstrijddagen te klein. Op zulke momenten moeten bezoekers buiten wachten zonder dat ze iets van de wedstrijd kunnen zien. Zes keer per jaar wijkt de vereniging naar Leiden uit om te trainen met andere materialen (bv. valkuilen).

Dynamo huurt voornamelijk ruimte in sporthal Wasbeek en Sporthal de Geest. De vereniging is tevreden over zowel de functionaliteit als de bereikbaarheid van de accommodatie. Dynamo werkt samen met Bacluvo (BadmintonClub Voorhout), waar in de Tulp de gezamenlijke jeugdcompetitie wordt gespeeld.

Tacoyo (groepslessen) huurt ruimte in sportzaal Het Cluster. De vereniging is tevreden over de functionaliteit en bereikbaarheid van de ruimte, met name de akoestiek in de zaal die een paar jaar terug verbeterd is door een aantal geluiddempende matten. De vereniging stelt geen hoge eisen aan een accommodatie.

Warmunda (handbal) huurt ruimte in sporthal De Geest. De uitloopruijnte rondom het speelveld is krap, waardoor inlopen (tijdens wedstrijden) niet mogelijk is. De tribuneopbouw is niet optimaal, met beperkt zicht op een deel van de plekken. Parkeercapaciteit rondom de accommodatie is slecht.

Forwodians, de basketbalvereniging in Voorhout, huurt ruimte in sportzaal De Schans. De zaal beschikt slechts over één volwaardig basketbalveld, waarvan de uitloop rondom het veld niet voldoet aan de minimale eisen van de Nederlandse Basketball Bond. Daarnaast is de inrichting van de zaal niet geschikt voor het (veilig) beoefenen van basketbal. Het meest urgente voorbeeld hiervan is een wandrek dat dusdanig dicht op het veld staat dat kinderen zich met regelmaat hier aan verwonden. Alle twaalf teams trainen in een halve zaal op een veld dat zes meter korter is dan de door de NBB voorgeschreven lengte. Er is geen mogelijkheid om teams op het hoofdveld te laten trainen waar de thuiswedstrijden worden gespeeld. Ook Forwodians spreekt van een publiekscapaciteit die niet optimaal is. Deze tribune loopt tot halverwege het hoofdveld en diverse kolommen belemmeren het zicht.

Capaciteit

Volleybalvereniging VCS heeft de ervaring dat vrijwilligers pas beschikbaar zijn vanaf 18.00 uur. Eventueel beschikbare ruimte vóór deze tijd is volgens hen voor een capaciteitsvraagstuk niet relevant.

Return ervaart een capaciteitstekort voor de huur van binnensportruimte. De turnvereniging heeft op dit moment een wachtlijst (ca. 30 kinderen). Daarnaast zijn de trainingsgroepen naar eigen zeggen nu eigenlijk te groot (nu maximaal 25, terwijl maximaal 20 gewenst is). Om te trainen wijkt de vereniging uit naar de zaterdag om zoveel mogelijk leden te accommoderen.

Hockeyvereniging MHC Voorhout huurt (alleen in het winterseizoen) ruimte in sporthal De Wasbeek, De Tulp en Het Cluster. Ze deden dit voorheen ook in De Geest, maar deze accommodatie was niet voldoende beschikbaar, waardoor de vereniging is uitgeweken naar ruimte buiten de gemeente Teylingen. De vereniging huurde het afgelopen jaar 41 uur op de donderdagavond in Noordwijkerhout.

De handbalvereniging Warmundia huurt geen extra ruimte buiten Teylingen, maar blijft in het winterseizoen wel op de buitenvelden actief (in totaal 36 uur; 24 donderdagavonden voor 1,5 uur;

Foreholte zit dan in de hal). De vereniging wil graag een extra trainingsavond, want op donderdag moet plaats gemaakt worden voor de andere handbalvereniging uit Teylingen (HV Foreholte).

Ook Forwodians huurt ruimte buiten Teylingen. Afgelopen seizoen werd extra ruimte gehuurd in Noordwijk en Noordwijkerhout met als reden de beperkte functionaliteit van De Schans. In de Schans kunnen volgens de vereniging de selectieteams niet op een veld trainen met dezelfde afmetingen als ze wedstrijden op spelen. Op deze manier konden hoogste teams op een groot veld trainen. Een veld waar ze ook competitie op spelen.

Toekomst

De vereniging Return (turnen) verwacht, deels met het oog op de wachtlijst, te kunnen groeien. Ook op zaterdag verwacht de vereniging een groei. De vereniging heeft de financiële mogelijkheden voor extra huur.

BC Dynamo Sassem geeft aan dat ze een stabiel ledental heeft, en verwacht dit ook in de nabije toekomst te hebben. Ze verwacht dan ook geen extra behoefte aan capaciteit.

Hockeyvereniging MHC Voorhout verwacht een kleine groei in de nabije toekomst. Dit als gevolg van het opwaarderen van het buitencomplex. In de regel speelt elk lid zowel de veld- als zaalcompetitie. Met een toename van het aantal leden is de verwachting dan ook dat de vraag naar binnenruimte toeneemt. De teams trainen naar eigen zeggen op het moment te weinig in het winterseizoen als gevolg van het tekort aan binnensportcapaciteit.

Forwodians (basketbal) geeft aan een kleine regiofunctie te hebben, en werkt in de regio samen met de verenigingen in Noordwijkerhout en Noordwijk. Dit doen ze door gezamenlijk jeugdteams te formeren en opleidingen te organiseren. De vereniging hoopt meer leden aan te trekken en is actief met wervingsacties. In absolute ledentallen heeft dit nog niets opgeleverd, maar op termijn hoopt de vereniging een groeiende bekendheid wel in extra leden om te kunnen zetten.

4.4 Knelpunten en wensen topsport

De gemeente Teylingen kent een uitzonderlijke situatie als het gaat om de aanwezigheid van prestatiegerichte binnensport. Met korfbalvereniging TOP, handbalvereniging Foreholte en twirlvereniging Inspiration heeft Teylingen drie verenigingen die nationaal of zelfs internationaal tot de beste behoren. Daarnaast heeft volleybalvereniging VCS in de afgelopen jaren relatief hoog spelende jeugd gehad. Omdat bij deze topsportverenigingen soms andere vraagstukken relevant zijn, hebben we in een aparte bijeenkomst de wensen en knelpunten op het gebied van topsport besproken.

Kwaliteit en functionaliteit

Top is actief in de Korfbal League (de hoogste competitie in het Nederlandse zaalkorfbal). Top huurt voornamelijk ruimte in sporthal De Korf, gelegen tegen het buitencomplex van de vereniging. Vanuit de korfbalbond worden diverse eisen aan de accommodatie gesteld waar op het moment niet aan wordt voldaan:

- a) uitloop is te smal waardoor materiaal (scoretafel, reservebanken) te dicht op het veld staat;
- b) tribunecapaciteit is te klein;
- c) mogelijkheden voor televisieopname zijn beperkt.

Vooralsnog is de bond niet in contact met de vereniging over het niet voldoen aan deze eisen, noch is de verwachting van de vereniging dat dit snel zal gebeuren. De eisen vanuit de bond daargelaten, is de vereniging tevreden over De Korf. De vereniging huurt geen extra ruimte buiten de gemeente, maar blijft in het winterseizoen op de buitenvelden actief als aanvulling op de capaciteit binnen.

Volleybalvereniging VCS huurt voornamelijk ruimte in sporthal Wasbeek, maar traint daarnaast in diverse (te) kleine sportzalen. Dit zijn sportzalen waar volgens hen geen volleybalveld kan worden uitgelijnd, dan wel de hoogte van de zaal te laag is. Over sporthal Wasbeek is de vereniging wel tevreden; de kwaliteit en functionaliteit voldoen aan de wensen van de vereniging.

Inspiration is actief op het hoogste niveau van twirling, met meerdere (inter)nationale kampioenen. Inspiration huurt voornamelijk ruimte in sportzaal De Schans. De relatief kleine vereniging (ca. 40 leden) heeft een sterke regionale (nationale) functie. De vereniging stelt weinig eisen aan de functionaliteit of kwaliteit van de sportaccommodatie. De gebruikte materialen zijn veelal afkomstig van de vereniging of van de leden zelf.

Het knelpunt van de vereniging ligt in de hoogte van de accommodaties. Het hoogste twirlniveau heeft een hoogte van minimaal negen meter nodig. Deze hoogte bestaat niet in de gemeente Teylingen. Alleen gekeken naar de vloeroppervlakte is een derde hal (of sportzaal) voldoende. De vereniging wijkt hierom regelmatig uit naar accommodaties buiten Teylingen (zie lijst hieronder) die een hoogte van minimaal negen meter hebben. Het ontbreken van een accommodatie met een zaalhoogte van negen meter of hoger, verhindert de vereniging om in Teylingen toernooien te organiseren.

Lijst van accommodaties buiten Teylingen die Inspiration huurt:

- Sportboulevard Dordrecht, 4 uur wekelijks, avond en weekend, een derde zaal, redelijk structureel. Deze hal wordt door een aantal van de leden zelf gehuurd.
- Sporthal De Zijl, Leiden, twee à drie keer per jaar, minimaal 8 uur per keer, hele zaal voor wedstrijd of training in het weekend.
- Sporthal Leidschenveen, Den Haag, incidenteel aantal uren op avond of in het weekend, een derde zaal of hele zaal, afhankelijk van het soort training.
- Topsporthal Almere, minimaal 1 keer per jaar. In deze hal vindt het NK twirl plaats. Vlak voor het NK huurt de vereniging de hele hal om daar te trainen, met name omdat de vloer afwijkt van een normale sporthalvloer.

De vereniging Inspiration ziet haar toekomst in de gemeente Teylingen, welke accommodatie is ondergeschikt, gelet op de herkomst van de leden.

Handbalvereniging Foreholte is met het eerste vrouwenteam actief in de Eredivisie (de hoogste competitie in het Nederlandse handbal). De vereniging huurt voornamelijk ruimte in sporthal De Tulp. De kwaliteit en functionaliteit worden als goed beschouwd. Het (verplichte) gebruik van hars zorgt voor organisatorische problemen (schoonmaak van de zaal; schoonmaakmiddel ongeschikt). Daarnaast zijn in De Tulp televisieopnames slecht mogelijk.

Capaciteit

Top ervaart in Teylingen een capaciteitstekort. De vereniging kan niet al haar leden in de beschikbare ruimte kwijt. Ondanks het ervaren tekort binnen Teylingen, huurt de vereniging geen extra ruimte buiten Teylingen. Enkele teams blijven in winterseizoen actief op de buitenvelden. Een algemene trend bij de vereniging is het “later willen beginnen, en eerder willen stoppen” van de leden, waardoor de druk op de ruimte tussen 19:00 en 21:00 uur groter wordt.

VCS (volleybal) ondervindt nadelen van de situatie dat de vereniging verspreid over verschillende accommodaties zaalruimte huurt. Om alle trainingen in te kunnen plannen, huurt de vereniging onder andere in Lisse en Voorhout ruimte. Op dit moment trainen sommige trainers eerst zelf in Lisse en geven aansluitend training in Sassenheim. Omdat het niet mogelijk is om de tijden goed op elkaar af te stemmen, betekent dit dat de trainers vanwege de reistijd een deel van hun eigen training missen en later aanwezig zijn bij het team dat ze training geven. VCS wenst al haar activiteiten in één accommodatie kwijt te kunnen om zo het verenigingsgevoel te versterken, zodat geen reistijd verloren gaat en niemand een deel van zijn training moet missen.

HV Foreholte (handbal) wijkt voor extra ruimte uit naar sporthal De Geest, wat voor jonge meisjes als niet ideaal wordt beschouwd gelet op de afstand en de route er naar toe (te weten: ca. 5 kilometer afstand vanaf sporthal De Tulp en grotendeels door onbewoond gebied) en de incourant beschikbare tijden van de sporthal. De vereniging huurt daarnaast structureel buiten Teylingen sportruimte (o.a. in Noordwijk). In het seizoen 2016-2017 was dit ruim 60 uur in de maanden oktober tot en met maart.

Toekomst

Korfbalvereniging Top geeft bij het Mulier Instituut aan dat het in gesprek is met de gemeente Teylingen over de bouw van een sporthal op één van de buitenspeelvelden van de vereniging. De gemeente Teylingen geeft aan dat ze de plannen van de vereniging ter kennisgeving hebben aangenomen en dat ze de uitkomsten van voorliggend onderzoek afwachten om deze plannen te beoordelen. Top heeft dankzij het hoge speelniveau een sterke regiofunctie, met onder andere Korfbal College (regionaal trainingscentrum) en relatief veel leden van buiten Teylingen. De laatste jaren heeft de vereniging een stabiel ledental. De vereniging ambieert actief te blijven op het hoogste nationale niveau. De vereniging verwacht geen (sterke) ledengroei tegemoet te gaan.

VCS heeft de afgelopen seizoenen niet aan actieve ledenverwerving gedaan. In de ogen van de vereniging is de huidige beschikbare capaciteit niet afdoende voor het huidige aantal leden, waardoor een groei niet wenselijk is. De vereniging heeft de ambitie om op termijn weer een (jeugd)team op het hoogste nationale niveau actief te hebben. De verwachting is dat dit op de capaciteitsbehoefte een beperkte invloed zal hebben.

Voor VCS is Wasbeek prima geschikt voor het niveau waarop zij nu spelen; de senioren spelen hoog regionaal en de jeugd speelt regionaal. Mocht zich in de toekomst de situatie voordoen dat de jeugd landelijk gaat spelen, dan is Wasbeek als accommodatie nog steeds geschikt, echter dienen zij hier op zaterdag over te beschikken, conform reglementen van de Nevobo. Dit bleek in de jaren dat de situatie zich voordeed niet mogelijk.

De ambitie van HV Foreholte is om een stabiele eredivisieclub te blijven. De aanwas, bij zowel de junioren als senioren, steeg de afgelopen seizoen sterk, waardoor de vereniging een groeiend ledenaantal heeft. De vereniging beschikt over twee 'eigen' kantines. Het verenigingsgevoel is sterk waardoor de vereniging leden aan zich weet te binden.

De vereniging HV Foreholte geeft aan dat ze plannen hebben met betrekking tot de overkapping van één van de buitenvelden. In het gesprek met de onderzoekers geven ze aan dat de financiering van de overkapping meegenomen is het herinrichtingsplan van Sport- en recreatiepark Elsgeest, wat door de raad is goedgekeurd. De gemeente Teylingen geeft echter aan dat de resultaten van dit onderzoek mede bepalend zijn of het gereserveerde geld ook op een andere manier voor de aantoonbare binnensportaccommodatiebehoefte voor Teylingen kan worden ingezet. In hoeverre in De Tulp hiermee ruimte vrij komt is onzeker, omdat de vereniging ook meer wil trainen. De concurrerende teams (in de Eredivisie) trainen minimaal drie keer in de week. De selectie van Foreholte traint als gevolg van het ervaren ruimtetekort twee keer.

5. Conclusies en oplossingsrichtingen

5.1 Beantwoording onderzoeksvragen

Aan de hand van de onderzoeksvragen die de aanleiding vormde voor dit onderzoek, gaan we in dit hoofdstuk in op de conclusies voor de binnensportaccommodaties in Teylingen.

1. *In hoeverre voldoet de gemeente aan de taakstelling in de gemeentelijke verordening in relatie tot de aanwezigheid van binnensportruimte voor bewegingsonderwijs?*

De gemeente Teylingen voldoet volledig aan de taakstelling van voldoende ruimte voor bewegingsonderwijs binnen de afstand van 7,5 kilometer die het zichzelf heeft opgelegd in de verordening. Omdat alle basisscholen minder dan 15 klokuur per week ruimte voor bewegingsonderwijs behoeven, volstaat een binnensportaccommodatie binnen 7,5 kilometer van de school. Alle scholen in de gemeente Teylingen voldoen hier (ruimschoots) aan. Deze afstand is echter ruimschoots hoger dan de norm van 750 meter die de KVLO voorschrijft. Gelet op de vele kleinschalige onderwijsvoorzieningen en de uitgestrektheid van de gemeente, lijkt deze norm voor Teylingen te ambitieus. Met de huidige afstanden die variëren van 0 tot 1.300 meter is sprake van een behoorlijke spreiding. Het verbeterpunt vanuit onderwijsperspectief zit vooral bij basisscholen in Sassenheim waar op dit moment als gevolg van de grote reisafstand minder bewegingsonderwijs wordt aangeboden.

2. *In hoeverre is de capaciteit van binnensportaccommodaties in gemeente Teylingen vergelijkbaar met andere gemeenten in de VSG-regio, met vergelijkbare gemeenten (o.b.v. inwonertal) en met landelijke kengetallen en valt het binnen het daarvoor opgestelde normenkader in de planologische kengetallen?*

In vergelijking met andere gemeenten in dezelfde VSG-regio heeft de gemeente Teylingen een vergelijkbaar aantal sporthallen en -zalen per 25.000 inwoners. Dit aanbod van sporthallen en -zalen van de gemeente Teylingen valt binnen het normenkader zoals dat is opgenomen in Planologische Kengetallen⁴. Doordat de gemeente aanzienlijk minder gymzalen heeft dan de andere gemeenten, is het totale aanbod van binnensportruimte lager dan gemiddeld in de totale VSG-regio Hollands-Midden (resp. 13,2 vs. 14,1 zaalsporteenheden per 25.000 inwoners). Andere gemeenten van 25.000 tot 50.000 inwoners scoren aanzienlijk hoger dan Teylingen met gemiddeld 17,5 zaalsporteenheden per 25.000 inwoners. Het landelijk gemiddelde van binnensportcapaciteit (16,2) ligt ook hoger dan in Teylingen het geval is.

3. *Wat zijn ontwikkelingsmogelijkheden naar de toekomst toe inspelend op de behoefte van lokale partijen (topsport, breedtesport, onderwijs en potentiële huurders)?*

- Om het onderwijs te bedienen, is een betere ruimtelijke spreiding van de capaciteit nodig om de reistijd te beperken.

⁴ Knol, F.A., Neevel, C.V., Stijnenbosch, M.H., & Willems, M.J.E. (2002). Planologische kengetallen: band 3 (Update: 2017). Alphen aan den Rijn: Kluwer bv.

- Om de breedtesport te bedienen, is een uitbreiding van de capaciteit nodig naar - bijvoorbeeld - het landelijk gemiddelde.
- Om de topsport te bedienen, is het verbeteren van de functionaliteit (topwedstrijden) en capaciteit (extra volwaardige trainingsruimte) nodig.

In de paragraaf oplossingsrichtingen (5.2) behandelen we de gesuggereerde oplossingsrichtingen van het rapport Binnensportbehoefte Teylingen op basis van de kennis die is opgedaan in secundaire analyses en gesprekken met de (potentiële) huurders.

5.2 Binnensportbehoeften in beeld

Onderwijsbehoefte

Is de gemeente Teylingen verplicht - getuige de gemeentelijke taakstelling - om voor het onderwijs extra capaciteit te creëren?

Nee, vanuit de gemeentelijke taakstelling om voor het onderwijs voldoende gymaccommodaties te verzorgen, is geen extra capaciteit nodig. In de gemeente Teylingen is vanuit onderwijs behoefte aan 366 klokuur beschikbare ruimte tijdens schooltijden. Het aanbod van de verschillende binnensportlocaties is tenminste 390 uur.

In hoeverre is de beschikbare capaciteit beschikbaar binnen de afstanden die afgesproken zijn in de onderwijsverordening Teylingen 2015?

Doordat de po-scholen in Teylingen allemaal minder dan 15 klokuren behoeven, stelt de onderwijsverordening Teylingen dat een gymlocatie binnen 7,5 kilometer van de school voldoende is. Dat is met alle beschikbare ruimte het geval.

Voldoet de huidige situatie - waarbij voldaan wordt aan de gemeentelijke taakstelling - aan de praktische behoeften van de scholen?

Scholen geven aan dat ze nu één klokuur gym geven in plaats van twee lesuren. De reistijd gaat volgens hen ten koste van onderwijstijd.

Is de taakstelling zoals deze in Teylingen geldt vergelijkbaar met andere gemeenten?

De verordening in Teylingen is zeer vergelijkbaar met omliggende gemeenten. Deze wijkt echter wel af van de modelverordening van de KVLO. Deze verordening stelt dat voor basisonderwijs de afstand van school tot gymlocatie maximaal 750 meter zou mogen zijn, ongeacht het aantal benodigde klokuren.

Breedtesportbehoefte

In hoeverre is de gemeente Teylingen verplicht om de binnensportcapaciteit ten behoeve van de breedtesport uit te breiden?

De gemeente kent wettelijk geen verplichtingen om binnensportcapaciteit aan verenigingen beschikbaar te stellen. Wel staat in het coalitieakkoord 2014-2018 dat de gemeente sport stimuleert en faciliteert voor alle bevolkingsgroepen.

Is de kwaliteit van het huidige binnensportaanbod voldoende om de hurende verenigingen te faciliteren?

De Schans en De Geest bieden volgens de verenigingen onvoldoende veilige uitloop buiten de lijnen van het veld. In het geval van de Geest geldt dat de warming-up in de gangen moet worden gedaan; in het geval van De Schans ontstaan gevaarlijke situaties met een wandrek dat te dicht op het veld staat. Voor beide hallen geldt dat er geen nabij alternatief is (met voldoende ruimte). De overige sporthallen, sportzalen en gymzalen voldoen wel aan de functionele eisen van de hurende verenigingen.

Is het huidige aanbod van binnensportaccommodaties voldoende voor de wensen van de binnensportverenigingen?

De huidige capaciteit is onvoldoende om aan de wensen van de verenigingen te voldoen. Het aanbod van binnensportruimte is in Teylingen relatief klein ten opzichte van het landelijk gemiddelde, vergelijkbare gemeentes en de andere gemeentes in VSG-regio Hollands-Midden. Per 25.000 inwoners heeft Teylingen ongeveer vier zaalsporteenheden minder dan andere gemeenten van 25.000 tot 50.000 inwoners. De bezetting gedurende het reguliere seizoen is goed te noemen, met een gemiddelde bezetting van bijna 70 procent. Daarnaast is in de piekmaanden de gemiddelde bezetting van 18:00 tot 22:00 uur van binnensportaccommodaties nagenoeg volledig. Om toch in deze periode binnen te kunnen trainen, huren diverse verenigingen aanvullende ruimte buiten de gemeentegrenzen.

Topsportbehoefte

Welke verplichting heeft de gemeente ten aanzien van de topsport?

In de nota sport en bewegen 2018-2021 staat beschreven: “Als de mogelijkheid zich voordoet om in de (rand)voorwaardelijke sfeer bij te dragen aan topsport, staat de gemeente Teylingen daar positief tegenover. De gemeente treft hiervoor bij voorbaat geen specifieke financiële maatregelen.” Aanvullend staat beschreven dat de gemeente verenigingen “als er sprake is van topsport” faciliteert om hun accommodatie topsportwaardig te maken. Met betrekking tot topsportwensen heeft de gemeente Teylingen geen wettelijke verplichtingen.

Welke aanvullende wensen hebben de topsportverenigingen voor de functionaliteit van de accommodaties?

Geen enkele sporthal in de gemeente Teylingen heeft voldoende publiekscapaciteit om korfbalvereniging TOP te bedienen. Sporthal De Korf voldoet bij eredivisiewedstrijden niet aan de eisen vanuit de bond op het gebied van uitloop. Hierdoor staan de scoretafel en de reservebanken te dicht op het veld. De bond heeft hier nog geen contact over opgenomen met TOP en de vereniging verwacht ook niet dat dit op korte termijn zal gebeuren.

Geen enkele sporthal of -zaal heeft voldoende hoogte voor twirlvereniging Inspiration. Dat is minimaal negen meter om op internationaal niveau te kunnen trainen.

Handbalvereniging Foreholte speelt (verplicht) met hars. Dit vraagt extra schoonmaaktijd na gebruik door de hogere teams. In de Tulp is onvoldoende mogelijkheid voor televisieopnamen.

Welke extra capaciteit is nodig om te voldoen aan de wensen van de topsportverenigingen?

TOP (korfbal), VCS (volleybal) en Foreholte (handbal) geven aan dat ze doordeweeks trainingstijd tekortkomen. Voor VCS geldt dat ze verspreid over verschillende hallen en zalen spelen en dat dit ten koste gaat van de kwaliteit van het aanbod. Om volledig te beantwoorden aan deze behoefte, is een aanvullende sporthal benodigd. Dit heeft te maken met de veldafmetingen van handbal, die met hun selectieteams ook voor trainingen niet in een sportzaal passen.

5.3 Afwegingskader oplossingsrichtingen Behoefteonderzoek binnensportaccommodaties

In de rapportage Behoefteonderzoek binnensportaccommodaties worden een aantal oplossingsrichtingen gesuggereerd. Op basis van de informatie zoals verkregen in deze studie, worden deze oplossingen besproken.

Oplossingsrichtingen (door: Clemens & Bakker) en afwegingskader (door: Mulier Instituut)

- 1) **Opsplitsen van sporthal De Tulp van twee naar drie zaaldelen**
De bezettingsanalyse van sporthal De Tulp laat zien dat gedurende de piekmomenten een bezetting van 98 procent wordt behaald. In de nabijgelegen gymzaal Het Cluster is de bezetting in die periode 55 procent. Omdat de bezetting van De Tulp naar alle waarschijnlijkheid juist voortkomt uit het grotere formaat, zal splitsing van twee naar drie zaaldelen zeer beperkte winst opleveren. Dit biedt extra opties voor het bewegingsonderwijs, alleen is hier de urgentie niet hoog.
- 2) **Roosters optimaliseren om de beschikbare 75 uur tussen 17:00 en 23:00 uur te vullen**
De verdiepende bezettingsanalyse laat zien dat in de piekmaanden de gemiddelde bezetting in de gemeente Teylingen zo hoog is dat de potentiële winst zeer beperkt is.
- 3) **Sportaccommodatie Teylingen College - KTS betrekken**
Wanneer deze twee gymzalen betrokken zouden worden, ontstaat in de avonduren extra gymzaalruimte. Dit zou relevant zijn voor jeugdteams van grotere zaalsporten of de turnvereniging. Volwaardige trainingen van zaalsporten voor senioren zoals volleybal, handbal en korfbal zijn daar nauwelijks mogelijk.
- 4) **Overkappen veld HV Foreholte**
De overkapping van het veld van HV Foreholte biedt extra trainingsruimte voor de vereniging. Het is echter de vraag in hoeverre daarmee (extra) zaalruimte vrijkomt. HV Foreholte geeft namelijk aan dat hun selectieteams twee keer trainen, terwijl concurrenten in de hoofdklasse dat drie keer doen. Wanneer het overkapte veld hiervoor wordt gebruikt, lost dit (een deel van) het capaciteitsprobleem van HV Foreholte op, maar komt waarschijnlijk nauwelijks zaalruimte vrij.
- 5) **Vervangen sportzaal De Schans voor breedtesporthal**
De basketbal- en twirlvereniging die sportzaal De Schans bespelen, geven aan dat de sportzaal niet aan de eisen voldoet. In het geval van de basketbalvereniging betreft het zelfs voor de jeugd een gevaarlijke situatie. Een breedtesporthal zou deze problemen kunnen oplossen. Daarbij is het een politieke afweging of het dak verhoogd wordt tot negen meter ten behoeve van de circa veertig leden die nu extern zaalruimte inhuren om op dit niveau te kunnen trainen. De breedtesporthal zou, aanvullend op de kwaliteitsproblemen, ook de tekorten aan capaciteit in De Tulp (deels) kunnen oplossen. Voor HV Foreholte zou dit een betere optie zijn dan de huidige oplossing, te weten: uitwijken naar De Geest. Een nadeel is dat de Geest met haar beperkte bezetting buiten de piekmomenten dan (nog) leger komt te staan.
- 6) **Regionale afspraken topsportbehoefte**
Vanzelfsprekend kan het geen kwaad om contact te hebben met omliggende gemeenten over de beschikbare capaciteit voor topteam met een regionale functie. De winst lijkt echter beperkt omdat dit al relatief veel gebeurt. Vijf verenigingen geven aan structureel buiten de gemeente ruimte te huren. Natuurlijk kan dit altijd meer worden wanneer het aanbod aanwezig is, maar om het probleem van de capaciteit op te lossen lijkt dit echter te

ambitieu. Bovendien is het een politieke afweging of het (deels) onderbrengen van topsport buiten de gemeente niet in strijd is met de nota sport en bewegen.

7) Aanpassen bestaande sporthal ten behoeve van topsportbehoeften

Met de aanpassing van een bestaande sporthal naar een sporthal die topsportbestendig is, is het in eerste instantie de vraag welke sporthal dit zou moeten worden. Een verhoging van het dak houdt in dat de verenigingen ook moeten schuiven met hun roosters zodat de twirlvereniging van de betreffende hal gebruik kan maken. Wanneer gekozen wordt voor uitbreiding van de publiekscapaciteit, dan moeten de roosters zodanig worden geschoven dat zowel korfbal als turnen en handbal hier gebruik van kunnen maken. Getuige het feit dat TOP (korfbal) als grootste huurder niet genoeg heeft aan sporthal De Korf, lijkt de oplossing om één bestaande sporthal aan te passen ten behoeve van alle topsportwensen onvoldoende. Bovendien wordt met deze oplossing, zoals ook in het rapport van Clemens en Bakker staat beschreven, de druk vanuit de breedtesport niet verlaagd.

5.4 Tot slot

Hoewel vanuit de taakstelling geen verplichting bestaat om extra capaciteit voor het onderwijs te realiseren, leidt het gymnastiekonderwijs wel onder de beperkte spreiding van de binnensportruimte. De bezetting van de zaalsportcapaciteit onder verenigingen is hoog en het aantal zaalsporteenheden ligt drie onder het landelijk gemiddelde en vier onder het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten. Als de gemeente ervoor kiest om het aanbod te verhogen tot het landelijk gemiddelde, dan dient met drie zaken rekening gehouden te worden. We beschrijven de drie meest voor de hand liggende scenario's:

- 1) Kiest de gemeente voor één nieuwe sporthal die aan de topsporteisen voldoet, dan wordt het probleem van de beperkte spreiding niet verholpen. Wel wordt de ruimtebehoefte van de breedtesport ook deels beantwoord.
- 2) Wanneer gekozen wordt voor de nieuwbouw van kleinere sport- en gymzalen, dan wordt het onderwijs bediend met de mogelijkheid om weer de gewenste twee lesuren gym te geven, mits een zorgvuldige afweging voor locatie(s) wordt uitgevoerd. De ruimtebehoefte van de breedtesport wordt daarmee ook deels beantwoord.
- 3) Bij de keuze voor aanpassing van bestaande voorzieningen naar hoogwaardige topsport-accommodaties, neemt de druk vanuit de breedtesport niet af. Wanneer bestaande voorzieningen in formaat worden uitgebreid, dan blijven de behoeften van de topsport grotendeels bestaan.

Voor alle scenario's geldt dat het een politieke afweging is wat voor verenigingsleden en scholieren aanvaardbare reistijden tot de sportaccommodatie zijn. Bezettingscijfers en reisafstanden tot de accommodaties zijn communicerende vaten. Alleen door uitbreiding van de capaciteit kunnen de gemiddelde afstanden voor de gebruikers worden verkleind. Tegelijk neemt door uitbreiding van de capaciteit de gemiddelde bezetting van de binnensportaccommodaties waarschijnlijk af.

Op basis van de bijeenkomsten met verschillende actoren en de kwantitatieve analyses lijkt een combinatie van scenario 2 en 3 de meest logische optie. Waarbij een nieuwe sportzaal op een voor het onderwijs logische plek wordt gebouwd (bijv. Noordoost Sassenheim) en daarnaast één of meer bestaande sporthallen en/of -zalen (bijv. De Korf, De Geest) worden opgewaardeerd tot topsportvoorziening. Mocht voldoende ruimte beschikbaar zijn, dan zou het opwaarderen van sportzaal De Schans naar een sporthal ook oplossing kunnen bieden voor scenario 2 en 3. Zeker wanneer besloten

wordt dat de afstand vanuit de andere kernen aanvaardbaar is. Met deze oplossingen wordt zowel voorzien in de spreiding van de voorzieningen, als aan de wensen van de topsport en de capaciteitsbehoeften van de breedtesport.

Omdat in de gemeente Teylingen geen wettelijke verplichting is om capaciteit uit te breiden, zijn voorkeuren voor oplossingsrichtingen afhankelijk van de ambtelijke en politieke prioriteit. Wanneer de prioriteit bij het aanbieden van meer bewegingsonderwijs ligt, dan is de nieuwbouw van een sport- of gymzaal in Noordoost Sassenheim logisch. Wanneer de prioriteit ligt bij het beantwoorden aan de wensen van top- en breedtesport, dan ligt een nieuwe sporthal of de opwaardering van sportzaal De Schans naar een (top)sporthal voor de hand.

Bijlagen

Bijlage 1. Genodigden en aanwezigen discussiebijeenkomsten

Gebruikers Sassenheim	school/vereniging	reactie
Bolwerk	school	voorkeur middag
De Rank	school	afgemeld
Springplank	school	voorkeur middag
Startbaan	school	voorkeur middag
Kinderburg	school	afgemeld
RLS	school	voorkeur ochtend
Overplaats	school	voorkeur ochtend
Korfbalvereniging Top	vereniging	aanwezig
VCS	vereniging	aanwezig
Return	vereniging	aanwezig
Dynamo	vereniging	aanwezig
Gebruikers Voorhout		
Regenboog	school	afgemeld
Antonius	school	afgemeld
De Achtbaan	school	afgemeld (studiedag)
Andreas	school	afgemeld
Teylingencollege KTS	school	voorkeur middag
Emmaus	school	voorkeur ochtend
Hapkido vereniging Voorhout	vereniging	geen reactie
Bax Zeefdrukkerij Voetbal	vereniging	afgemeld
Bacluvo Badminton	vereniging	misschien
HV Foreholte	vereniging	aanwezig (2 pers)
MHC	vereniging	aanwezig (2pers)
Forwodians	vereniging	aanwezig
Inspiration	vereniging	aanwezig
Tacoyo	vereniging	aanwezig
Karateschool Taiyo	vereniging	geen reactie
SEF (sportpark Elsgeest)	Sportpark Elsgeest	afgemeld
VV Foreholte	Stichting Exploitatie Foranholte	afgemeld
Gebruiker Warmond		
De Buitenplaats	School	geen reactie
HV Warmunda	vereniging	aanwezig (2 pers)
Lucky Gym	vereniging	afgemeld

Bijlage 2. Onderwijsverordening Teylingen 2015

Deel B - Voorzieningen voor lokalen bewegingsonderwijs

B.1 Nieuwbouw, vervangende nieuwbouw, uitbreiding en ingebruikneming.

De noodzaak van:

- a. nieuwbouw is aanwezig als de minister de desbetreffende school voor het eerst voor bekostiging in aanmerking brengt;
- b. vervangende nieuwbouw is aanwezig op grond van een overeenkomstig NEN 2767 opgestelde bouwkundige rapportage wordt vastgesteld dat onderhoud of aanpassen niet zal leiden tot de gewenste levensduurverlenging van 25 jaar of dit het gevolg is van een herschikkingsoperatie;
- c. uitbreiding van een lokaal bewegingsonderwijs is aanwezig als de oppervlakte van de zaal kleiner is dan 140 vierkante meters en het effectief gebruik van het lokaal daardoor belemmerd wordt, of
- d. het in gebruik nemen van een lokaal bewegingsonderwijs is aanwezig als:
 - 1°. de minister de school voor het eerst voor bekostiging in aanmerking brengt;
 - 2°. het huidige gebouw overeenkomstig onderdeel b voor vervanging in aanmerking komt; of
 - 3°. de kosten van het in gebruik nemen en aanpassen naar oordeel van het college in redelijke verhouding staan tot de kosten van vervangende bouw, en
- e. het onmogelijk is gebruik te maken van één of meer lokalen bewegingsonderwijs of van binnen een redelijke termijn beschikbaar komende lokalen bewegingsonderwijs voor:
 - 1°. een school voor basisonderwijs of speciaal basisonderwijs, bij noodzakelijk gebruik van:
 - a. ten minste 20 klokuren binnen 1,5 km gemeten langs de kortste voor de leerling voldoende begaanbare en veilige weg;
 - b. ten minste 15 klokuren binnen 3,5 km gemeten langs de kortste voor de leerling voldoende begaanbare en veilige weg, of
 - c. ten minste 5 klokuren binnen 7,5 km, gemeten langs de kortste voor de leerling voldoende begaanbare en veilige weg of
 - 2°. een school voor speciaal onderwijs, speciaal en voortgezet speciaal onderwijs of voortgezet speciaal onderwijs, bij noodzakelijk gebruik van:
 - a. ten minste 10 groepen speciaal onderwijs binnen 1,5 km gemeten langs de kortste voor de leerling voldoende begaanbare en veilige weg;
 - b. ten minste 10 groepen voortgezet speciaal onderwijs binnen 2 km gemeten langs de kortste voor de leerling voldoende begaanbare en veilige weg;
 - c. ten minste 6 groepen speciaal onderwijs binnen 3,5 km gemeten langs de kortste voor de leerling voldoende begaanbare en veilige weg;
 - d. ten minste 3 groepen speciaal onderwijs binnen 7,5 km gemeten langs de kortste voor de leerling voldoende begaanbare en veilige weg, of
 - 3°. een school voor voortgezet onderwijs binnen 2 km gemeten langs de kortste voor de leerling voldoende begaanbare weg en veilige, en een overeenkomstig bijlage II opgestelde prognose aantoon dat gedurende ten minste vijftien jaar de groepen leerlingen waarvoor het door het college vastgestelde aantal klokuren noodzakelijk is, aanwezig zijn of verwacht kunnen worden.

Deel D – Minimumnormen bij het realiseren van nieuwe voorzieningen

D.3 Lokaal bewegingsonderwijs

- 1. De netto vloeroppervlakte van een lokaal bewegingsonderwijs is minstens 252 vierkante meter netto en de hoogte minstens 5 meter.
- 2. Een lokaal bewegingsonderwijs bevat minstens twee kleedruimten met een was- of douchegelegenheid.

Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl